

Η διαφθορά «προσβάλλει» το Σύνταγμα

Αρχές, όπως η ισότητα και το Κράτους Δικαίου παραβιάζονται κατάφωρα

Του Θεόδωρου Τζώνου

Η συζήτηση για την εκτεταμένη διαφθορά¹, που ενδημεί στη Δημόσια Διοίκηση, μεσουρανάει στις σχέσεις πολιτικής εξουσίας -οικονομικών συμφερόντων- ΜΜΕ (υπό την κομψή ορολογία της διαπλοκής) και τείνει να καταστεί αποδεκτή -δυστυχώς- συνιστώσα της δημόσιας ζωής μας, επικεντρώνεται συνήθως στις πολιτικές, οικονομικές ή / και κοινωνικές διαστάσεις του φαινομένου. Νομικά δε οδηγείται, υπό την έννοια της πολιτικής επιλογής, στην ανάγκη θέσπισης νομοθετικού πλαισίου πρόσφορου για την αποτροπή ή τον περιορισμό της.

Πιο προσεκτική, πάντως, προσέγγιση του φαινομένου, η έκταση του οποίου βεβαιώνεται, όπως είναι γνωστό και από διεθνείς στατιστικές (της Διεθνούς Διαφάνειας, κατά την κυβέρνηση αναξιόπιστες!), μπορεί και πρέπει, να μας οδηγήσει σε περαιτέρω σκέψεις. Σκέψεις όσον αφορά το συμβατό της γενικευμένης διαφθοράς με το υφιστάμενο συνταγματικό πλαίσιο της χώρας. Προς τούτο αρκεί νομίζω η ενδεικτική αναφορά σε τρεις αρχές του ισχύοντος Συντάγματος (Σ.), στις αρχές της ισότητας, της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και του κράτους δικαίου, αυτές που υφίστανται τη μέγιστη προσβολή από τη γενικευμένη στη χώρα διαφθορά.

α. Η αρχή της ισότητας (άρθρ. 4 παρ. 1, 2, 4, 5 και 6 του Σ.), που πάγια επαναλαμβάνεται στη συνταγματική μας τάξη από την Επανάσταση μέχρι σήμερα, πλήττεται καίρια και κατά τρόπο πρόδηλο και άμεσο. Οι πολίτες, θεωρητικά ίσοι, αντιμετωπίζονται από τη διοίκηση με προφανείς, γνωστές σε όλους, διακρίσεις, είτε επί της ουσίας των δικαιωμάτων τους είτε ως προς τον χρόνο ικανοποίησης των αιτημάτων τους. Πρόκειται για τα δύο κυρίαρχα στοιχεία της ανισότητας τα οποία οδηγούν αναπότρεπτα σε σχέσεις πολιτικής - κομματικής πελατείας ή σε «διαδικασίες επίσπευσης» (γρηγορόσημο). Οι αυτοί όμως «ίσοι» πολίτες αντιμετωπίζονται συχνά με αντίστοιχη και συνήθως πλέον επαχθή ανισότητα όσον αφορά την προσδοκία τους για εισδοχή στη Δημόσια Διοίκηση. Και εδώ παρέλκει οιαδήποτε επισήμανση για τα φαινόμενα των πάσης φύσεως «από το παράθυρο» προσλήψεων. Ακόμη, οι ίδιοι πάντοτε «ίσοι» πολίτες αντιμετωπίζονται φορολογικώς με κραυγαλέες διαφοροποιήσεις, αλλά και με άσκηση ελέγχων επιλεκτικών σε συνάρτηση, πάντοτε, με την ισχυρή ή μη πολιτική εμβέλεια και επιρροή των επιμέρους ομάδων - συντεχνιών. Τέλος, και η υποχρέωση της στράτευσης, παρά τη γενικότητα του ορισμού της παρ. 6 του άρθρου 4 του Σ. κείναι σήμερα διάτρητη.

Τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα

β. Αντίστοιχου «σεβασμού» με την αρχή της ισότητας απολαύει στην Ελλάδα του εκσυγχρονισμού και η αρχή της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρο 5 Σ.), η οποία συναρτάται προς τη συμμετοχή (και) στην «οικονομική ζωή της χώρας». Η συμμετοχή αυτή η οποία οριοθετεί και την οικονομική ελευθερία των πολιτών, άρα και την ισότητα ευκαιριών τους στην οικονομική ζωή, συμπιέζεται σήμερα αφόρητα μεταξύ των μεγάλων (όσο ποτέ στην ιστορία του ελληνικού κράτους) οικονομικών συμφερόντων που δρουν χωρίς κανόνες και των πάσης φύσεως συντεχνιών. Και προφανώς η κατοχυρούμενη αυτή συμμετοχή δεν εκτείνεται και μέχρι της κατανομής των πάσης φύσεως κοινοτικών πόρων, προσιτών συνήθως σε ολίγους, ενώ ούτε μνεία μπορεί να γίνει για την «πίτα των ολυμπιακών έργων» που οι «ίσοι» Έλληνες πολίτες θα πληρώνουν επί μακρόν.

γ. Τρίτη, από τις πλέον πληττόμενες συνταγματικές αρχές είναι η αρχή του κράτους δικαίου που επιτάσσει όπως η συγκρότηση και οργάνωση της κρατικής εξουσίας, αλλά και τα όριά της έναντι των πολιτών, ασκούνται και προσδιορίζονται, αντιστοίχως, από κανόνες δικαίου, ουσιαστικούς και δικονομικούς, προκαθορισμένους από την ίδια. Επιμέρους δε εκφάνσεις της αρχής, που όλες τους κατοχυρώνονται από το πολίτευμά μας είναι η υπεροχή του Σ. (άρθρ. 93 παρ. 4), η ειδικότερη αρχή της νομιμότητας (άρθ. 26 παρ. 2, 43, 50, 82, 83 και 95 παρ. 1), το δικαίωμα δικαστικής προστασίας (άρθ. 20) και η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης (ιδίως άρθ. 26 παρ. 3 και 87).

Πώς όμως και γιατί πλήττεται η αρχή του κράτους δικαίου;

Πρώτον, γιατί ακριβώς η υπεροχή του Σ. αποδεικνύεται γράμμα κενό όταν αρχές του, καθίστανται ανενεργές. **Δεύτερον**, γιατί ουσιαστικά η αρχή της νομιμότητας που επιτάσσει την υπαγωγή της Διοικήσεως στον νόμο επίσης φαλκιδεύεται. **Τρίτον**, γιατί το δικαίωμα δικαστικής προστασίας δεν αρκεί να κατοχυρούται πρέπει να είναι και λυσιτελής, πράγμα μάλλον αμφίβολο σε όλα όσα ανωτέρω εκτίθενται. Και τελευταίο, γιατί η αρχή του κράτους δικαίου πέραν του αμιγώς νομικού της περιεχομένου εμπερικλείει και μια παιδευτική ή καλύτερα κατευθυντήρια σε σχέση προς το όλο Σύνταγμα διάσταση.

Νομοθετική παρέμβαση

Οι ευθύνες για την κατάσταση αυτή είναι προφανείς. Πώς όμως διαφοροποιούνται; Οι ευθύνες των ασκούντων διοίκηση είναι ευθύνες συγκεκριμένες, οι οποίες επισύρουν κυρώσεις μέσα από διαδικασίες που συνήθως δυσχεραίνουν τον εντοπισμό και την απόδοσή τους. Και βέβαια οι αργοί ρυθμοί της δικαιοσύνης, μάλλον διευκολύνουν την ατιμωρησία. Επιβάλλεται, συνεπώς, η νομοθετική παρέμβαση ακριβώς προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων, αλλά και της επιβολής κυρώσεων, ενώ και η σύσταση ανεξάρτητης αρχής προς την αυτήν κατεύθυνση ίσως είναι χρήσιμη.

Πέραν όμως των ευθυνών των διοικούντων που μπορούν να αναζητηθούν και καταλογισθούν, δεν πρέπει να διαλανθάνει της προσοχής μας και η βαρύτατη ευθύνη αυτών που επέτρεψαν και επιτρέπουν το όλο πλέγμα της διαφθοράς, δηλαδή των κυβερνήσεων, οι οποίες χαράσσουν πολιτική και την υλοποιούν δημιουργώντας το αναγκαίο νομικό πλαίσιο και οριοθετώντας, σε κυβερνητικό επίπεδο τον τρόπο εφαρμογής της στη διοίκηση.

Πρόκειται για ευθύνη πολιτική, κατά συνέπεια και η κύρωσή της μόνο πολιτική μπορεί να είναι με κριτή αυτόν που πλήττεται από τη σημερινή ενδημούσα διαφθορά: τον ανώνυμο και κωρίς προσβάσεις στην εξουσία πολίτη.

¹ Σύμφωνα με ορισμό που χρησιμοποιείται από την Παγκόσμια Τράπεζα ως διαφθορά ορίζεται η κατάχρηση δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό όφελος.

* Το Civilitas.GR και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)